

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра соціальної роботи

«ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ВОЛОНТЕРСТВА ОНЛАЙН»

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня
бакалавра соціальної роботи

Студентки 4 курсу
Факультету психології
Спеціальності соціальна робота
Бурак Тетяни Віталіївни
Науковий керівник:
Асистент кафедри соціальної
роботи, доктор філософії з
галузі соціальної роботи
Бутенко Надія Віталіївна

Допустити до захисту в ЕК

Кафедра соціальної роботи
Завідувач кафедри соціальної роботи
Кандидат соціологічних наук, доцент

_____ Леся ЛЮТА

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОНЛАЙН ВОЛОНТЕРСТВА.....	6
1.1 Соціально-психологічні аспекти виникнення онлайн волонтерства.....	6
1.2 Нормативні вимоги до організації волонтерської роботи.....	12
1.3 Форми онлайн волонтерства в світі під час пандемії.....	16
Висновки до розділу I	23
РОЗДІЛ II. РОЗВИТОК ОНЛАЙН ВОЛОНТЕРСТВА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	25
2.1 Волонтерський рух організацій у різних сферах діяльності онлайн.....	25
2.2 Дослідження нових онлайн ініціатив волонтерського руху.....	29
2.3 Створення нових волонтерських онлайн ініціатив на тлі пандемії COVID- 19.....	36
Висновки до розділу II	46
РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОНЛАЙН ВОЛОНТЕРСТВА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ У СВІТІ.....	49
3.1 Проблеми розвитку онлайн волонтерства.....	49
3.2 Перспективи роботи нових форм онлайн волонтерства під час пандемії.....	51
Висновки до розділу III.....	57
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62

ВСТУП

Актуальність дослідження. Волонтерство завжди було невід'ємною частиною існування світу та діяльності людей. Закономірність волонтерської діяльності в Україні на сьогодні така, що згуртованість людей здебільшого пояснюється кризовими явищами та складними життєвими умовами.

Ідея соціального служіння, надання безоплатної допомоги тим, залучення свідомих людей до суспільно-корисної діяльності, сприймаються в розвинутих країнах як цілком буденне явище.

У світі при появі та поширенні вірусу COVID-19 запровадився жорсткий локдаун навесні 2020 року. Такі адаптивні епідеміологічні обмеження зумовлюють вплив на соціально-політичну, економічну та духовну сфери суспільного життя всіх країн. Кількість осіб, що опинились у складних життєвих обставинах, які потребують отримання певної допомоги із приходом карантину збільшилась. Така ситуація слугує причиною появи форм та видів волонтерства об'єднань та поодиноких особистостей. Їхня мета – надати допомогу тим, кому вона необхідна. Значними темпами зростає кількість об'єктів, що очікують на таку допомогу, у галузі соціальної роботи, медицини та охорони здоров'я. За таких умов досить гостро актуалізується потреба у реалізації будь-яких видів добродійної діяльності, зокрема й волонтерської.

Закритість фізичних установ та неможливість доступу до них через пандемію ускладнило процес надання соціальних послуг та допомоги. Вирішення цієї проблеми за допомогою волонтерства дозволило налагодити зв'язки, що об'єднали клієнтів і можливість небайдужим людям бути зайнятими.

Вибір теми дослідження був зумовлений потребою зафіксувати які зміни відбулись у волонтерській діяльності України протягом пандемії та розглянути діяльність нових організацій, що утворились на тлі карантину. Процес суспільних

трансформацій в період карантину ставить складні проблеми, вирішення яких здійснюється як у процесі розвитку соціально-трудових відносин, так і в умовах перегляду системи суспільних цінностей. Зокрема, механізми взаємодії складових ринку праці волонтерства від державних органів до населення щодо залучення до волонтерської діяльності, зокрема, з обслуговування масових спортивних заходів, мають здійснюватися швидко

У роботі представлено результати дослідження стану та визначення особливостей реалізації волонтерського онлайн-руху в світі та Україна зокрема, в умовах COVID-19. Переглянуто діяльність світових організацій в умовах карантину, їх зміни, перекваліфікування та досягнення. Також розглянуто зарубіжний досвід волонтерської діяльності та охарактеризовано сучасне становище українського волонтерства в умовах пандемії.

Мета кваліфікаційної роботи: проаналізувати нові форми волонтерської діяльності, що виникли в онлайн середовищі. Відповідно до поставленої мети сформульовано **завдання** дослідження:

- 1) Дослідити теоретичні основи здійснення волонтерської діяльності в онлайн;
- 2) Визначити головні форми та засоби онлайн волонтерства, що почали впроваджуватись з початком карантину;
- 3) Дослідити діяльність благодійних організацій, що переформатували свою роботу в онлайн;

Об'єкт кваліфікаційної роботи: організація волонтерської діяльності під час кризових ситуацій.

Предметом кваліфікаційної роботи є форми здійснення волонтерства в он-лайні.

Методи дослідження: Для досягнення мети і поставлених завдань використовувалися такі методи: а) теоретичні – аналіз, систематизація та

узагальнення; б) емпіричні – дослідження благодійних організацій, які працюють в онлайн режимі.

Найбільш продуктивними на практиці виявились гнучкі форми волонтерської діяльності, адже обхід бюрократичних процедур за екстраординарних обставин призводить до економії часу та в окремих випадках навіть рятує людські життя. За соціально-економічної та політичної нестабільності маємо також відзначити всебічну підтримку добровольчої активності українських громадян, закріплення цієї тенденції як невід'ємної складової суспільного буття.

Визначення шляхів ефективного залучення соціальних ресурсів громадянського суспільства, в тому числі волонтерських організацій, потребує розробки відповідної стратегії залучення цих ресурсів для вирішення актуальних суспільних проблем, реалізація якої сприяла б розвитку громадянського суспільства та становленню демократії в Україні. Це потребує дослідження та осмислення розвитку волонтерства в Україні протягом останніх двох років, його рушійних сил, мотивів, проблем і перспектив.

Структура роботи визначається логікою дослідження, що складається із вступу, трьох розділів, що викладені на 67 сторінках, з яких 59 сторінок основного тексту, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОНЛАЙН ВОЛОНТЕРСТВА

1.1 Соціально-психологічні аспекти виникнення онлайн волонтерства

Вже багато сторіч існує поняття волонтерства, що є універсальним людським феноменом, який зустрічається в усіх культурах різних країн. Історично 1859 рік вважається роком виникнення волонтерського руху. Ідея створення Червоного Хреста як організації, що діятиме на добровільній основі запропонував французький журналіст Анрі Дюман. Його вразила найбільша битва Австро-італо-французької війни, яка відбулась 24 червня і було вирішено створити угруповання, що надавало першу медичну допомогу пораненим бійцям. На цих же засадах досі працюють волонтерські організації в усьому світі.

Волонтером (від лат. «voluntarius» – воля, бажання) вважають людину, яка без примушення, за власним бажанням допомагає іншим. Спочатку волонтерство сприймалось як військова справа, волонтерами вважалися чоловіки, які бажали піти добровольцями воювати за одну із сторін конфлікту. Багато словників трактують термін «волонтер» як «особа, яка добровільно поступила на військову службу» [48, с. 780]. Однак дуже скоро, волонтерами почали вважати будь-кого, хто бажав допомагати армії у той час: йти воювати у якості солдата, допомагати із підвозом провізії, працювати в шпиталях та доглядати ранених.

Починаючи з кінця XIX ст. волонтерський рух набуває соціального змісту і визначається як добровільна, неоплачувана діяльність, спрямована допомогти іншим. Розповсюдження добровільних ініціатив, які спрямовані на допомогу іншим починає все менше асоціюватися із добровольцями на війні, і переорієнтовується на допомогу усім, хто потребує підтримки. Перші міжнародні робочі табори добровольців, які з'являються на початку 1900-х років, у країнах

Західної Європи і США включають місіонерів, сестер милосердя, «дружніх візитерів» тощо.

Як показує світова практика найголовніша ознака волонтерства – частина особистого часу, сил, енергії, знань, досвіду без примусу та вказівок витрачається на здійснення суспільно корисної роботи у будь-якому вигляді.

Починаючи із 1970 року, кожних два роки проходить Всесвітня конференція волонтерів, яку влаштовує Міжнародна асоціація добровольчих зусиль. Таким чином у 2001 році в Амстердамі приймається Загальна декларація Волонтерів, яка містить наступні особливості людини, що вирішила стати волонтером:

- проявлення й підсилення спільності, піклування, служіння, відповідальності, навчання та розвитку;
- скріплення суспільства та розв'язання його проблем.
- підтримання право на діяльність для всіх чоловіків, жінок та дітей, незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, соціального та матеріального становища;
- визнання рівності колективних та індивідуальних потреб;
- мета – перетворити волонтерство в засіб особистого процвітання, набуття нових знань та навичок, удосконалення здібностей [27].

Значущість розвитку волонтерської діяльності підтверджується розповсюдженістю практики участі у волонтерській діяльності: приблизна кількість людей, які періодично займаються волонтерською діяльністю наближається до 1 млрд людей. Звичайно порахувати точну кількість неможливо, але те, що щорічно все більше людей вирішують приділити свій вільний час вирішенню суспільно значущих питань – не викликає сумніву. Із початком війни в Україні майже кожен громадянин так чи інакше долучається до допомоги країні: хтось вступив добровольцем до лав ЗСУ, хтось – допомагає плести сітки,

пакує, перевозить, розподіляє гуманітарну допомогу, допомагає саодиноким людям та вразливим верствам населення, проводить групи підтримки та надає іншу допомогу по мірі своїх можливостей.

Окрім проголошення чеснот добровольця, Загальна декларація також визначає статус волонтера та сфери на які поширюється відповідальність людей, залучених до волонтерської діяльності – при чому не тільки тих, хто виконує роботу, а й тих, хто організовує ініціативу. Зокрема визначається, що при залученні волонтерів потрібно створити таке середовище, яке б визнавало вклад волонтерів у спільну справу і сприяло досягненню порозуміння; забезпечувати гарантії безпеки для волонтерів і тих, з ким вони працюють; створювати можливостей рівного доступу та участі для усіх бажаючих займатися волонтерською діяльністю та фіксацію вимог та критерії оцінки роботи волонтерів, щоб досягти максимальної ефективності у співпраці з ними [27, с.151].

Насамперед, під «волонтерською діяльністю» в Україні розуміють добровільну діяльність громадян чи громадських об'єднань, прямо чи опосередковано пов'язану з допомогою тому, кому вона необхідна [32].

Міжнародною експертною групою з питань волонтерства та соціального розвитку в 1999 р. були визначені три риси волонтерської діяльності:

- Неприбутковість (участь або громадянський обов'язок);
- Добровільність (взаємодопомога та самодопомога; пропагандистська діяльність або проведення кампаній);
- Корисність (філантропія та послуги іншим людям) [35].

Історія добровільної допомоги та волонтерського руху в Україні нараховує більше ста років. Першими волонтерами можна вважати представників Червоного Хреста, який організовував добровільний запис у сестри милосердя для роботи в шпиталях та лікарнях для бідних. У незалежній Україні розвиток

волонтерського руху пов'язують із створенням телефону довіри в Одесі, до роботи якого залучалися добровольці. Із розвитком мережі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у 1992 році розпочинається активний розвиток волонтерського руху.

У ХХІ столітті волонтерство все більше спрямовувалося не лише на роботу з різними категоріями населення, але було орієнтовано на вирішення суспільно значущих питань: збереження культурної спадщини, відновлення історичних та культурних пам'яток, турбота про навколишнє середовище та вирішення екологічних проблем. Окремим напрямком, який сприяв популяризації волонтерства в Україні, було залучення добровільних помічників до організації різних івентів: Євро-2012, Євробачення, різноманітних концертів тощо. Починаючи із 2014 року значного поширення набула волонтерська допомога армії та добровольцям, які пішли захищати територіальну цілісність України. На жаль, у 2022 році цей напрямок волонтерства став ще більш поширеним і масовим. Однак, поряд із «воєнно-орієнтованим» волонтерством і досі існують ініціативи, пов'язані із організацією дозвілля для дітей, проведенням різноманітних культурно-просвітницьких заходів, тощо.

В Україні лідери волонтерського руху, не розглядають волонтерську діяльність, як постійну чи основну, а прагнуть до координованості, організаційної упорядкованості у своїй діяльності для підвищення ефективності допомоги [42]. Адже більших результатів досягається при зосередженні не на розв'язанні всіх потреб, а на ефективності організації діяльності з надання конкретного виду допомоги чи на роботі з окремою соціальною групою.

Згідно із Законом України «Про волонтерську діяльність» виокремлюють такі напрями волонтерської діяльності як:

1. допомога з метою підтримки малозабезпечених, безробітних, багатодітних, бездомних, безпритульних, персон, що потребують соціальної реабілітації;
2. допомога громадянам, постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру;
3. допомога особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;
4. проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;
5. сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових громадських заходів;
6. надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;
7. допомога громадянам під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану;
8. сприяння уповноваженому органу з питань пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи;
9. догляд за хворими, особами з інвалідністю, самотніми, літніми людьми та іншими персонами, які через свої особливості (фізичні і матеріальні) потребують підтримки та допомоги;
10. допомога за іншими напрямками, не забороненими законодавством [46].

Вичерпний перелік видів та напрямів волонтерської діяльності скласти неможливо, однак до основних найчастіше відносять: освітню діяльність, роботу з дітьми та молоддю, допомогу у лікувальних закладах і закладах соціального захисту, діяльність із захисту навколишнього середовища тощо.

У першій половині 2000-х рр. Кабінет Міністрів України приймає нормативні акти, що свідчать про спробу держави врегулювати свої стосунки з новим інститутом суспільних відносин.

Настільки невпинний розвиток волонтерства в Україні відбувся у зв'язку із загальносуспільними процесами та пояснює феномен, що зробив українців щасливішими саме тому, що вперше в історії приніс до українського концепту щастя задоволення від допомоги іншим.

Більшість засновників благодійних організацій та добровольців, які включились до діяльності у ході Революції гідності не були громадськими активістами з відповідним досвідом, а прийшли з абсолютно інших сфер діяльності.

В суспільствах з усталеною демократичною традицією участь добровольців у реалізації конкретних цілей та завдань має важливе значення не лише з точки зору залучення безоплатної робочої сили, а й в контексті поширення і закріплення в соціумі таких норм і цінностей, як гуманізм, відповідальність, допомога ближньому [18].

Діяльність українських волонтерів заслуговує окремої уваги. Хоча вона має власну історію започаткування та розвитку, проте вписується в загальний контекст глобального масштабу. Швидкий розвиток волонтерської діяльності в Україні став можливим завдяки залученню соціальних ресурсів громадянської участі та конструктивної самоорганізації активної частини населення, спрямованої на вирішення найгостріших проблем. Більшість людей, що прагнуть залучитись до волонтерства відчують себе краще допомагаючи іншим. Вони зробили свій вибір свідомо, на користь відчувати важливість своєї роботи для світу, розуміючи, що іноді вирішують дійсно вагомі питання та можуть безкорисливо допомогти. Для українців такий вияв альтруїзму означає

можливість самореалізуватись та віднайти себе у світі, заодно бути важливим для конкретного вирішення проблеми без вигоди для себе.

1.2 Нормативні вимоги до організації волонтерської роботи

У тих країнах, що соціально орієнтовані та економічно розвинені волонтерська діяльність є невід'ємною складовою саморегуляції суспільства. Завдяки широкому залученню населення до вирішення соціальних конфліктів, екологічних проблем на добровільній основі можна створити всі умови для формування такої системи, коли наявні проблеми вирішуються за рахунок внутрішнього потенціалу цього суспільства.

Щоб волонтерський рух як на міжнародному, так і на локальному рівні набув системного характеру, робота волонтерів не може постійно ґрунтуватися тільки на їхніх ціннісних орієнтаціях і внутрішніх мотивах, націлених на безкорисну допомогу іншим. Для безперервного та, головне, ефективного функціонування суспільно-корисної діяльності потрібно, щоб була наявна діюча система мотивування населення до волонтерства в розрізі конкретних витрат. Саме тому, у роботах багатьох дослідників розглядається питання стимулювання волонтерів, зокрема наголошується на необхідності визнавати цінність внеску кожного та, за можливості, підкріплювати це визнання у різних формах: починаючи від постів у соціальних мережах, закінчуючи певними «пам'ятними» дарунками, наприклад наліпками або фірмовими значками [7; 23; 55]. Окрема увага приділяється питанню залучення до цієї діяльності молодих людей, особливо студентів [8; 9], а також виокремлення чинників та факторів, що можуть негативно вплинути на роботу волонтера та розробка відповідних програм та засобів для подолання емоційного вигорання та виснаження.

Волонтерська діяльність може отримати правове визнання, для створення правових меж функціонування волонтерських організацій і проведення чіткого кордону між волонтерськими і традиційними соціально-трудовами стосунками, законодавством країни має бути визначено цю діяльність. Найголовніша ознака волонтера, у світовому розумінні, є те, що він частину свого ресурсу у вигляді вільного часу, здоров'я, фізичних сил, розуму, а головне бажання і досвіду витрачає на здійснення діяльності, яка є корисною людям і суспільству загалом.

Політико-економічна ситуація в країні значною мірою впливає на діяльність благодійних організацій, стан некомерційного сектора і ринку праці та ін. За прикладом європейських держав законодавча база набуває такого значення, коли вона створює перешкоди волонтерській діяльності. Для прикладу, італійський фонд волонтерства – це один із найбільших організацій, що розвивають волонтерські ініціативи в країні, створений за ініціативою Римської ощадної каси. У країнах Центральної і східної Європи, волонтерство не є органічним елементом місцевої культури. Навпаки, в Німеччині і Великобританії – волонтерську діяльність й самих волонтерів імпліцитно захищено законом. Країни Центральної і східної Європи теж зробили крок від офіційного визнання волонтерства до створення правового поля, що сприяє розвитку волонтерській діяльності. Закони, що регулюють волонтерську діяльність, прийняті в Хорватії, Чехії, Угорщині, Італії, Латвії та інших країнах Європи.

В Україні нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності здійснюється на основі Закону «Про волонтерську діяльність», який був прийнятий у 2011 році, та значно розширений у 2014-2018 роках. Згідно з цим Законом визначаються основні напрямки у яких може здійснюватися волонтерська діяльність, зокрема допомога людям з малозабезпечених та вразливих верств населення, а також тим, хто самостійно не може попіклуватися про задоволення власних потреб; допомога громадянам, що постраждали

внаслідок дій, обумовлених агресією російської федерації у Луганській і Донецькій областях; проведення заходів із популяризації питань захисту довкілля та збереженням культурної спадщини; організація заходів міжнародного значення. Окремим питанням, що регулює Закон є надання волонтерської допомоги Збройним Силам України та іншим формуванням, які виконують свої обов'язки у сфері захисту територіальної цілісності та безпеки України. Цей напрям волонтерської діяльності став особливо актуальним із початком російського вторгнення в Україну у лютому 2022 року. Разом з цим у правовому полі розробляються нормативно-правові акти, що мають уберегти волонтерів від зловживання своїм становищем та повноваженнями [44].

Аналізування статусу волонтерів в світі показує, що регулювання діяльності необхідно для того, щоб забезпечити волонтерам захист і відрізнити їх від найнятих робітників.

Водночас у цивілізованому світі підіймається питання захисту співпраці волонтера та благодійних організацій, які цих волонтерів залучають, тому були розроблені вимоги до того, що повинні робити організації, зокрема:

1. Визначати межу добровільної співпраці, забезпечувати регламентацію діяльності, чітко формулювати функції волонтерів;
2. Доручати кожному відповідний тип роботи, при цьому забезпечити відповідні навчання та допомогу;
3. Оприлюднювати підсумки діяльності на сайтах;
4. Забезпечити компенсацію ризику, пов'язаного з діяльністю;
5. Забезпечити доступ до волонтерської діяльності, відшкодовуючи у разі необхідності витрати [45].

Отже, добровільність праці в світі не передбачає безладного характеру добровольчих соціально-трудова відносин. Всі вони підпадають під дію державних регуляторів (стосунки між добровольцем і організаторами

добровольчого руху регулюються договорами з визначенням умов, обсягу праці прав, обов'язків та ін.).

Автори дослідження волонтерського руху у суспільних процесах розвинутих країн світу визначають, що зараз існує «глобальна суспільна революція», що полягає у «вибуху» організованої приватної волонтерської діяльності. Таке зростання пов'язано зі все більшим підвищенням усвідомленням особистості в суспільстві, де є інформаційна революція і криза держави.

Проаналізувавши волонтерську працю по сферах діяльності, вдалось визначити, що більшість часу добровольці використовують у сферах дозвілля, спорту і надання соціальних послуг.

Також, достатньо активно діють в організаціях захисту навколишнього середовища, у громадських об'єднаннях і в організаціях .

У ЄС волонтерський рух користується популярністю серед населення, а його цілями є:

- створення умов для діяльності добровольців країн та членів ЄС; о підвищення якості результатів діяльності волонтерських організацій за рахунок розширення можливостей;
- винагородження та визнання волонтерської діяльності;
- підвищення усвідомлення для людей цінностей та важливості волонтерської діяльності [15].

Можна стверджувати, волонтерський рух активно розвиває громадянське суспільство. Також визначено, що волонтерський рух є одним із видів самоорганізації народу та має значний вплив на формування свідомого суспільства в Україні.

Значущість волонтерства як суспільно-корисної діяльності на добровільній основі в світовому вимірі підтверджується визнанням ООН. Воно повинно бути важливою складовою будь-якої стратегії, націленої на вирішення проблем,

особливо в таких сферах як боротьба з бідністю, стійкий розвиток, охорона здоров'я, упередження лих та вчасне реагування, соціальна інтеграція, подолання соціальної нерівності та дискримінації. Певні положення Резолюції ООН та рекомендація щодо підтримки волонтерського руху запропонували всім урядам держав включити волонтерство в національні плани розвитку як компонент з досягнення цілей сталого розвитку.

1.3 Форми онлайн волонтерства в світі під час пандемії

Онлайн волонтерство (е-волонтерство) – це форма допомоги за допомогою Інтернету, також ним називають віртуальне волонтерство, кібер волонтерство або цифрове волонтерство. Термін вигаданий для позначення типу волонтерства, в якому Інтернет відіграє ключову роль у виборі волонтерів, передачі та завершення добровільної роботи.

Виникнення онлайн волонтерства не пов'язане безпосередньо із пандемією COVID-19, воно існувало і до нього, однак, можна стверджувати, що саме карантинні обмеження та зменшення можливостей для живого спілкування та очних зустрічей сприяли створенню нових форм онлайн-волонтерства.

До розповсюдження пандемії е-волонтерство існувало переважно у формах допомоги різноманітним організаціям по створенню контенту для ресурсів у мережі, зокрема у формах:

- безкоштовних консультацій;
- перекладу документів, пошуку предметів;
- коригування та написання пресс-релізів та статей;
- заснування професійних груп та груп взаємодопомоги;
- підготовки інформаційних бюлетнів, посередництва на дощі оголошень;

- координації онлайн кампаній, розробка веб-сторінок;
- проведення онлайн-курсів, проектування графіків;
- створення відео або онлайн радіо станцій;
- створення підкастів;
- громадської журналістики;
- монтування відео;
- моніторинг новин;
- участі в опитуваннях;
- проставлення тегів на фото та інших файлах;
- керівництва над іншими волонтерами тощо [31].

Як можна побачити зазначені форми онлайн волонтерства були спрямовані переважно на технічну підтримку різноманітних акцій і заходів і майже не були спрямовані на соціальну сферу, зокрема на соціальну роботу з різними категоріями населення.

Аналізуючи наведені форми онлайн-волонтерства, можемо зробити припущення, що до карантину воно існувало переважно у вигляді організаційної допомоги, до якої залучалися добровольці, які або мали вільний час для того, щоб моніторити новини або шукати необхідну інформацію, або мали досвід (чи бажали його набути) у певній сфері (наприклад, монтування відео, коригування текстів, переклад тощо). Варто також відзначити, що онлайн-волонтерство почало виникати в першу чергу в організаціях, які пов'язані з ІТ-технологіями, кодуванням, журналістикою, дизайном, тобто у сфері продукування нових продуктів та технологій, але вкрай рідко зустрічалося в організаціях соціального спрямування.

Найчастіше до залучення онлайн-волонтерства вдавалися організації, які прагнули зекономити на залученні кваліфікованих спеціалістів або були у пошуках людей, які могли стати їх штатними працівниками. Так само і люди

залучалися до волонтерства через бажання удосконалити свій досвід, «набити руку» на виконанні певних завдань. Така форма волонтерства була корисна і популярна ще й тому, що давала можливість залучати спеціалістів з різних куточків світу, які могли виконувати роботу у зручний для себе час.

З початком пандемії для більшості організацій та благодійних заходів неможливість фізично організувати діяльність, що передбачала би прямий контакт з отримувачем послуги, виявилися ключовими труднощами в організації їх діяльності. Основна зміна, що зазначена волонтерами – це зміна форм роботи та перехід у дистанційний формат, зокрема в Інтернет простір, зменшення кількості залучених волонтерів та відмову від проведення деяких заходів, з відкладенням реалізації на невизначений час. Зазвичай це пов'язано із або неможливістю додатково подбати про засоби індивідуального захисту і забезпечити безпеку, як для отримувачів послуг, так і для добровольців.

Карантинні заходи ускладнили реалізацію типових форм волонтерства. В період карантину поява дистанційного волонтерства дала можливість надавати допомогу без фізичної присутності волонтера, але не менш якісно та продуктивно. Для багатьох людей така форма стала відкриттям, інші вперше вирішили зануритись у волонтерство, оскільки через скрутні обставини, мали час та можливість інвестувати свої сили й знання у корисне діло.

Е-волонтерство – це не оплачувана діяльність, здійснюється вільно і свідомо на користь інших людей з єдиною умовою: діяльність має здійснюватися (частково або повністю) дистанційно за допомогою Інтернету [31, с.7].

Американські письменники Д. Кравенс і С. Дж. Елліс у своїй книзі «The Last Virtual Volunteering Guidebook» виокремили основні вимоги до організації, що може змінити формат волонтерства на онлайн, а саме:

1. Організація вже успішно залучала до роботи волонтерів, має налагоджену систему вербування волонтерів, відбору та контролю до завдань, нагляду, зворотного зв'язку та оцінки;
2. Весь персонал і рада розуміють, як працює організація та залучає волонтерів в автономному режимі;
3. Персонал організації має підготовку та/або досвід в основних принципах нагляду та управління волонтерами.
4. Має бути одна людина, яка несе остаточну відповідальність за волонтерів та менеджмент організації. Ця людина має наглядати за процесом управління волонтерами організації, включаючи оцінку, розуміє основні юридичні вимоги, пов'язані із залученням волонтера [32].

У зв'язку з пандемією COVID-19 виникла нагальна необхідність в пошуку нових форм залучення та координації волонтерів. Разом з тим, переосмислення вимагають навчальні формати для самих молодіжних працівників – зокрема, для більшої підтримки в реалізації волонтерських програм у своїх громадах [4].

Волонтерський рух під час пандемії не припинився, а лише додав в себе нові форми роботи. Поширення хвилі солідарності во Європі, де під час карантину кількість зареєстрованих людей на онлайн-платформах допомоги вдвічі зросла, що підтверджено міжнародним комітетом Червоного Хреста. Кількість осіб з найрізноманітніших професій відповідали на потреби: від допомоги літнім людям до підтримки людей з інвалідністю, мігрантів, школярів, а також організації продовольчих банків. Завдяки такому припливу волонтерів організація змогла підтримувати свою допомогу та соціальні зусилля та підтримувати сортування пацієнтів перед лікарнями та тест-центрами.

Серйозний поштовх для розвитку отримав такий вид інтернет-бізнесу, як онлайн-концерти, які завдяки формату мають можливість охопити різношерстну, аудиторію. На майданчику «Куфар» художники мали змогу, проводити

благодійний аукціон «Дякуй!» на підтримку лікарів, які працюють з хворими на коронавірусну інфекцію. Значимо, що пандемія у країнах Прибалтики, Білорусії, Україні, Казахстані стала стимулом для розвитку організованого волонтерства та благодійності, а у низці країн Центральної Азії відбулося зміцнення самоорганізації громадян.

Існують наступні форми онлайн волонтерства в світі під час пандемії [31]:

Таблиця 1.1 Форми волонтерства

Форма волонтерства	Опис
Інтелектуальна	<ul style="list-style-type: none"> • переклад текстів з іноземних мов; • розробка сайтів, ведення соцмережі; • дизайнити та писати матеріали для ЗМІ; • проводити дослідження для фондів на певну тему; • проводити онлайн навчання.
Допомога літнім людям	<ul style="list-style-type: none"> • розвозка продуктів харчування • можливість спілкування дистанційно; • інформування з приводу COVID ситуації; • психологічна підтримка.
Узабезпечення від зараження інших	<ul style="list-style-type: none"> • організація антисептичних заходів; • прибирання та дезінфекцію під'їзду; • допомога по догляду за ділянкою.

З появою COVID-19 великої уваги потребують літні люди, адже вони потрапили «зону ризику», оскільки переносять коронавірус гірше за інших та з ускладненнями. Тому волонтери мають потурбуватись про те, щоб обмежити соціальні контакти для узабезпечення від зараження і водночас протистояти соціальній ізоляції і самотності. Для того, щоб організувати волонтерську

діяльність під час пандемії достатньо лише інтернету, якщо волонтеру бракує часу.

Функціонування та розвиток волонтерської діяльності в сучасному українському суспільстві перебувають у процесі якісної трансформації та модернізації. Слід зазначити, що довіра до організацій, що здійснюють добродійну діяльність взагалі, а волонтерську зокрема, постійно зростала протягом останніх років серед українського населення [21].

Серед безлічі світових практик виділяється діяльність з придбання та доставки харчування для медичних працівників, збір кошика продуктів для малозабезпечених сімей, осіб без певного місця проживання.

Важливу роль відіграє дистанційна психологічної підтримки: португальський проєкт «Лист добра», австралійський проєкт «Листи для фронту». Створення волонтерами безпечних місць для праці медпрацівників у Канаді, Чехії та Іспанії, а також організовані місця ночівлі для осіб без певного місця проживання. Народний комітет проти COVID у Бразилії самостійно координував боротьбу з епідемією у густонаселених найбільш бідніших районах міст, а також відповідав за вчасну доставку води, продуктів харчування.

Члени громадської організації осіб з інвалідністю «Надія» з початком карантину самостійно виготовляли багаторазові маски і роздавати їх нужденним. Мобільна бригада «Надії» підвозила тканину швеям додому, потім забирала готові маски і розвозила по домівках тих сімей, де є люди з інвалідністю, пенсіонери та інші соціально незахищені городяни. Крім того, маски отримали співробітники поліції, водії міського транспорту, співробітники реабілітаційного центру «Донбас», переселенці з інвалідністю та члени їх родин. Ініціатива отримала підтримку з боку ІСАР «Єднання» та Програми ООН по відновленню і розвитку світу.

Зрозуміло, що головною метою волонтерів та філантропів у боротьбі з пандемією COVID-19 у всьому світі є допомога людям із груп ризику, підтримка систем охорони здоров'я, освіти, адміністрування та транспорту.

Узагальнюючі ініціативи, які почали виникати у світі із появою пандемії COVID-19 можна зробити висновок, що онлайн-волонтерство переорієнтувалося на надання соціальної підтримки і тим категоріям людей, які задіяні у мінімізації і подоланні негативних наслідків хвороби і тим людям, що знаходяться у групах ризику та не мають можливості самостійно та повноцінно задовільнити власні потреби.

Особливу увагу волонтерської діяльності під час COVID-19 приділено:

1. Деміфологізації інформації та наданню достовірних відомостей щодо небезпеки коронавірусу та методів боротьби з ним;
2. Надання різнобічної допомоги тим особам, які знаходяться на самоізоляції;
3. Захист та підтримці нових незахищених груп населення, які виникли як наслідок уведення карантину у країні;
4. Виготовленню та розповсюдженню населеними пунктами області друкованих матеріалів на основі інформації ВОЗ з поясненням щодо коронавірусної інфекції COVID-19, поведінки населення та методів захисту від її подальшого поширення, взаємодії з особами, які знаходяться під підозрою на наявність вірусу тощо [21, с. 9].

Уся ця діяльність в звичайно ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, безкорисливості, неприбутковості.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Отже, під волонтерством ми розуміємо той фундамент і базу громадянського суспільства, без участі якого важко уявити громадські організації й благодійність взагалі, без них унеможлиблюється якісний суспільний контроль за діями влади та бізнесу.

За спостереженнями у розвинутих країнах участь населення у волонтерській діяльності вже давно стала невід'ємною частиною соціальної практики.

Отже, дослідивши теоретичні основи волонтерської онлайн-діяльності, що виникла в період карантину зрозуміло, що основною галуззю діяльності добровольців є соціальна, тобто та важлива сфера діяльності, що видно за спостереженнями історії розвитку і сучасного стану волонтера у різних країнах доводить.

Усвідомлення нереальності всебічного й всеохоплюючого її вивчення це одне з найскладніших питань, яке неодмінно постає при вивченні волонтерської тематики. Різноманітні види і напрями діяльності, способи і форми підвищення громадянської відповідальності населення, регіональні волонтерські об'єднання, залучення людей до активної співпраці з державними органами – всі ці та багато інших питань можуть стати темами окремих досліджень.

Відомі організації, які потрапили у вивірених часом перелік «перевіраних волонтерів», є лише вершиною загальноукраїнського волонтерського руху. Його основу складають «небайдужі громадяни», які вже багато років збирають та перераховують кошти постраждалим від скрутних життєвих обставин. Ці громадяни мають різні професії та належать до соціальних груп, відповідно, мають різні системи ціннісних координат, володіють різними фінансовими можливостями та ресурсами, але характеризуються спільним словом –

небайдужі. Саме це слово стрімко входить в обіг в український інформаційний простір, стаючи синонімом активної, відповідальної життєвої позиції. Цей термін як маркером, що додатково підтверджує змін у матриці політичної культури і моделі політичної поведінки українців.

При аналізі благодійних організацій, що займались волонтерством до пандемії можна зауважити, що технології призвели до зниження бар'єрів на шляху до здійснення волонтерської діяльності, тобто криза COVID-19 демонструє, що технології розширюють можливості допомагати онлайн, щоб охопити найбільш вразливі групи населення. Також важливо розуміти про можливості гнучкого використання технологічних рішень, адже доводиться дистанційно керувати волонтерами і здійснювати їх підбір, розробляти нові навчальні посібники та процедури підтримки волонтерів у стресових ситуаціях, доступні в режимі онлайн

При зміні форм організацій діяльності потенційний волонтер отримав доступ обрати вид діяльності залежно від своїх інтересів та мотивації. Одним із найвагоміших мотивів до волонтерської діяльності є покращення якості життя як отримувачів послуг, так і волонтерів.

РОЗДІЛ II. РОЗВИТОК ОНЛАЙН ВОЛОНТЕРСТВА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

2.1 Волонтерський рух в різних сферах діяльності онлайн

Ідея надання в той чи інший спосіб неоплатної допомоги іншим, існує вже досить давно, тому волонтерська діяльність не вважається новим для людства явищем.

В Україні цілком зрозуміло виник волонтерський рух на підтримку медиків та медичної галузі під час пандемії коронавірусної інфекції. В регіонах з'явилися волонтерські ініціативи, що об'єднували підприємців та активістів, які могли забезпечувати лікарні: від апаратів ШВЛ та захисного одягу для медперсоналу до харчування. А також забезпечувати проїзд медикам до роботи, та піклувались про пенсіонерів і та інші групи людей, що потребували допомоги.

Методиками волонтерської онлайн-діяльності є зустрічі на різних онлайн платформах. Тут збирають людей, яким потрібна психологічна підтримка, які потребують, щоб хтось їх міг послухати та допомогти порадою. Для проведення таких зустрічей не обов'язково здобувати ступінь освіти в психології.

Зміни, які відбулися у зв'язку з введенням карантинних заходів, можна поділити на:

1. зміни форм та напрямів роботи;
2. зміни у реалізації проектів;
3. зміни, пов'язані з кількістю залучених волонтерів.

Досвід праці волонтерських рухів під час кризових ситуацій засвідчує, що волонтерський сектор відіграє важливу роль, активізуючи та посилюючи місцеві системи підтримки і самопомоги. Відтак подальшого вивчення потребують питання громадської участі на локальному рівні.

Особливість волонтерського руху в Україні полягає в тому, що найчисельнішою його групою є учнівська і студентська молодь. Участь молоді у волонтерському русі дає змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем, випробувати свої можливості, беручи участь у проектах і програмах соціальної спрямованості [38].

Узагальнюючи ініціативи, які з'явилися в онлайн волонтерстві спочатку пандемії, можна констатувати, що саме в цьому виді волонтерства відбулася переорієнтація на соціальноорієнтовану співпрацю (табл.2.1)

Таблиця 2.1.

Зміни, що відбулися в онлайн волонтерстві після пандемії

Онлайн-волонтерство до пандемії	Онлайн-волонтерство після пандемії
<i>Спрямованість роботи</i>	
<p>Створення контенту відповідно до запиту. Волонтерство спрямоване переважно на відновлення та популяризацію культурних питань, екологічних проблем та просвітницьку роботу щодо конкретних сфер життя (рівність прав, доступність, психічне здоров'я тощо). Розвиток та популяризація волонтерської діяльності Безоплатна правова допомога та захист прав людини Волонтерство у сфері освіти</p>	<p>Допомога у боротьбі з COVID-19 та його наслідками Волонтерство у сфері освіти Охорона навколишнього природного середовища Надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у СЖО Участь у подоланні наслідків та надання допомоги жертвам війни Охорона здоров'я, материнства та дитинства Розвиток та популяризація волонтерської діяльності Безоплатна правова допомога та захист прав людини ІТ/Кібербезпека, Інформаційні війни, Тексти/Переклади, Маркетинг/PR/Журналістика, Дизайн, Режисура/Монтаж, Право, Пошук інфо/Сорсинг, Закупівлі, Просто роботи, Координація</p>

Мета	
«Виконання замовлень» щодо створення цифрових матеріалів по заданій тематиці для популяризації конкретних проблем або проведення просвітницької роботи по окремим питанням.	Боротьба з поширенням COVID-19 та подолання його наслідків. Моніторинг тих організацій, які реально працюють в період карантину та активно залучають волонтерський ресурс. Розробка каталог запитів допомоги Україні, армії та цивільним в одному місці, адже більшість повідомлень про допомогу губляться в нескінченних чатах чи групах.
Об'єкт	
Тексти, відео-, фотоматеріали Адміністрування чатів, груп в соціальних мережах	Адміністрування чатів, груп в соціальних мережах Координація волонтерів та ініціатив, збір та опрацювання заявок про допомогу
Цільова група споживачів послуг	
Замовники послуг – організації, які потребують допомоги волонтерів у перекладі тексту, або монтажуванні відео; Потенційні споживачі отриманого контенту	Для тих, хто потребує допомоги – вразливі групи населення Підтримка окремих професій – лікарів, військових тощо
Хто волонтер	
Люди, які володіють специфічними навиками, які вимагаються	Волонтери-підлітки, волонтери, які приходять за власним бажанням, волонтери-фахівці, чиновники
Хто ініціатор	
Благодійні та волонтерські організації	Волонтерські організації; благодійні фонди, громадські організації Приватні ініціативи
Форми залучення волонтерів	
Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, приємна атмосфера, престиж роботи у конкретній організації або досвід роботи за спеціальністю.	Перехід у дистанційній формат, зокрема в Інтернет простір, зменшення кількості залучених волонтерів та відмову від проведення деяких

	заходів, з відкладенням реалізації на невизначений час, поява нових напрямків діяльності.
Обмеження або ризики (негативні сторони)	
Волонтерство не оплачується та базується на умовах бартеру, зокрема за роботу можна отримати квиток на подію або сумку. Волонтери не отримують релевантний професійний досвід, за яким вони приходять. Через сприйняття волонтерства у культурній сфері як старту кар'єри нормалізуються стереотипи про те, що в культурі все відбувається на волонтерських засадах.	Серед негативних змін волонтери зазначають зміну форм роботи, перехід у дистанційний формат, зокрема в Інтернет простір, зменшення кількості залучених волонтерів та відмову від проведення деяких заходів, з відкладенням реалізації на невизначений час.

Дослідження показує, як змінилися потреби волонтерських організацій під час COVID-19: 36% припинили всі волонтерські послуги, 25% організацій не залучали повсякденні волонтерських ресурсів, а 14 % змінили звичну форму та напрямок волонтерської діяльності. З одного боку, карантин унеможливив традиційні форми волонтерської діяльності, а з іншого – розвинуто віртуальне волонтерство, щоб зменшити тиск на працівників (лікарів, вихователів, соціальних працівників), які продовжують виконувати професійні обов'язки, зменшити ризик виникнення вірусної інфекції та нормальне життя тих, хто цього потребує.

Віртуальне волонтерство має як переваги, так і недоліки. Зокрема, дослідження ставлення дорослих до віртуального волонтерства під час пандемії COVID-19 свідчать про те, що програми віртуального репетиторства потребують особливої уваги до конкретних ситуацій, пов'язаних із літніми людьми, з урахуванням попереднього досвіду особистого спілкування з інструктором. своїх учнів онлайн.

Також важливо розуміти характер викликів, з якими стикаються волонтерські організації, та якість змін у їх діяльності. У рамках карантину, запровадженого пандемією COVID-19, країни та громадські організації, які впроваджують волонтерські програми на Сході України, стикаються з двома типами проблем: організаційними (труднощі із залученням волонтерів до роботи; нестабільність/мобільність волонтерів); обмеження щодо поставок офлайн-волонтерські послуги, збільшення навантаження на експертів, які готують волонтерів до онлайн-роботи тощо) та методичними (складність мотивації молоді до участі у довгострокових волонтерських програмах, позиціонування програм офлайн-тренінгу волонтерів, відсутність досвіду Онлайн-навчання волонтерів, відсутність досвід залучення волонтерів в Інтернеті, труднощі у наданні платформи для неформального спілкування волонтерів, відсутність можливостей для спілкування та нагляду за волонтерами тощо).

Онлайн волонтерство дозволило підняти процес популяризації волонтерського руху на новий світовий рівень із залученням великої кількості людей із різними можливостями провадження волонтерської діяльності.

2.2 Дослідження нових онлайн ініціатив волонтерського руху

Волонтерство онлайн – це базова річ, яку може робити кожен щодня. Волонтери протягом періоду карантину поширювали корисну, а головне правдиву інформацію, про те, що стосується життя та здоров'я. Онлайн волонтерство – це зв'язок із людьми через мережу, проведення профілактичних заходів.

За інформацією дослідження World Giving Index, проведеного у 2021 році Україна посіла 20 місце у рейтингу благодійності з-поміж більше ніж 100 країн світу. При цьому згідно із наведеними даними, українці із більшим ентузіазмом

допоможуть незнайомцю, ніж пожертвують кошти у благодійний фонд [1]. Це свідчить про те, що в нашій культурі більше поширена традиція надання фактичної допомоги тим, хто цього потребує, ніж просто матеріальна підтримка окремих ініціатив. Разом з тим, можемо зафіксувати, що за результатами дослідження 2021 року, українці витрачали небагато часу на волонтерство, про що свідчить невисоке місце у Всесвітньому рейтингу благодійності. Однак, можемо припустити, що із початком російсько-української війни у 2022 році ставлення українців до пожертв і волонтерства значно змінилося. Аналіз різноманітних платформ, таких як платформа «Люди для України», благодійний фонд «Повернись живим», громадська організація «Допоможи фронту», громадська ініціатива «Армія SOS» та інші, свідчить про те, що на сьогодні пожертвування коштів на підтримку та потреби бійців Збройних Сил України, територіальної оборони, інших військових угруповань, які боронять цілісність нашої держави, а також допомога волонтерам і благодійним фондам, які збирають кошти на вирішення гуманітарних питань – стали одним із основних способів підтримки.

Однак, для дослідження нових форм онлайн волонтерства були обрані платформи, які акумулюють волонтерські ініціативи з різних напрямків і які впроваджують свою діяльність доволі тривалий час. Це організації, які займалися підбором пропозицій для волонтерів, координацією та розподілом добровольців, їх навчанням та розвитком, і які, починаючи з 2020 року були змушені переглянути свої стратегії підбору волонтерів і переформатувати свою роботу з офлайн в онлайн, при цьому створивши нові проєкти допомоги.

Зокрема, було обрано такі волонтерські організації:

1. Українська Волонтерська Служба (УВС) (<https://volunteer.country/>)
2. Платформа «СпівДія» (<https://spivdiia.org.ua>)

3. Платформа для швидкого пошуку допомоги в Україні
(<https://palyanytsya.info/>)

4. AISEC (<https://aiesec.org/>)

5. The International Volunteer Programs Association (IVPA)
(<http://volunteerinternational.org>)

Якщо ж говорити про специфіку роботи даних платформ варто зазначити наступне:

1. Українська Волонтерська Служба (УВС) – вважається однією із найпопулярніших волонтерських платформ в Україні.

УВС – це громадська організація, яка займається розвитком волонтерства та волонтерської спільноти, щоб сприяти позитивним змінам в Україні [51]. Вона підтримує, навчає та зв'язує волонтерів із потребуєчими допомогти організаціями. Основними цілями організації є популяризація волонтерства, надання можливості кожному реалізувати свій потенціал через волонтерство та соціальні проекти, розбудова громадянського суспільства в Україні, виховання активних та свідомих громадян, надання громадянам можливості вирішувати соціальні проблеми шляхом волонтерства.

Основними напрямками діяльності організації є:

- Пропагування волонтерства та громадянських дій серед населення через промо-акції, тематичні заходи та навчальні програми шкіл, закладів вищої освіти;
- Створення місцевих волонтерських громад у містах та областях України;
- Знайти та заохочувати волонтерів до участі в різноманітних соціальних програмах та заходах;
- Організувати та проводити освітні, освітні та культурні заходи, курси, школи, лекції, тренінги та програми;

- Здійснювати професійну та ресурсну підтримку соціальних проектів громадських організацій, співпрацювати та створювати спільні проекти з благодійними фондами, громадськими, комерційними, державними, іноземними та міжнародними організаціями, фізичними та юридичними особами, взаємодіяти один з одним для створення платформи для обміну досвідом та залучати один одного до громадської діяльності у своєму регіоні;
- Створювати, публікувати та поширювати власні освітні та навчальні матеріали;
- Організовувати та проводити дослідження, опитування, анкетування;
- Організовувати дозвілля членів;
- Допомогати організаторам конференцій, фестивалів та форумів та інші публічні заходи;
- Проводити семінари, тренінги та інші форми навчання.

Дана волонтерська служба також має досить багато проектів пов'язаних із волонтерською діяльністю в умовах карантину. Найпопулярніші із них:

- «Мій телефонний друг» перша в Україні спільнота телефонного волонтерства, яка щодень наповнюється новою натхненною українською молоддю.
- Допомога людям, які постраждали під час пандемії.
- Допомога волонтерам, знайти організації та людей, яким потрібна допомога.

2. Специфіка роботи волонтерської платформи «СпівДія» полягає в об'єднанні волонтерських та державних ініціатив пів час війни в сфері гуманітарної допомоги. Дана платформа координується за допомогою Офісу

Президента України, а також підтримується Міністерством розвитку громад та територій України, Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством молоді та спорту України. Дана платформа створена за ініціативи волонтерів разом із Координаційним штабом з гуманітарних і соціальних питань для ефективної організації допомоги населенню.

На основі платформи відбувається взаємодія між окремими особами, волонтерськими організаціями та фондами. Перевірені волонтери допомагають громадянам у режимі реального часу – збирають усі потреби та доступні ресурси для швидкої відправки гуманітарної допомоги та медичних товарів тим, хто найбільше потребує.

Найближчим часом на базі молодіжних центрів та громадських організацій буде відкрито «штаб кооперації СпівДії» для прискорення взаємодії з малозабезпеченими верствами населення та створення більшої кількості соціальних послуг.

СпівДія – це ініціатива волонтерів та органів державної влади, щоб забезпечити безпеку в умовах війни.

Дана волонтерська платформа повністю координується онлайн. Волонтерам пропонується бути частиною платформи у двох варіантах: офлайн (допомога волонтерів в гарячих точках, перевізка, закупка різних матеріалів, допомога постраждалим у війні, та ін.) та онлайн (координаційний хаб, зібрання та координація коштів, пересилок, забезпечувати зв'язок між волонтерами та людьми, які потребують допомогу).

3. Платформа для швидкого пошуку допомоги в Україні

Що робить платформа:

- 1) Об'єднує всі волонтерські можливості країни в одному місці

Волонтерство в Україні та світі є дуже різноманітним. Часто хочеться знайти можливість, витративши на це мало часу, і більше часу залишити на допомогу;

2) Стає медіатором між ефективними ініціативами та волонтерами

Громадські організації та локальні ініціативи чи ненайбільше розвивають локальні громади. Волонтери своєю підтримкою можуть підсилити не тільки організації, а й їх позитивний вплив на спільноту;

3) Волонтерська Платформа — це онлайн-портал, який збирає можливості волонтерства з усієї України та допомагає однодумцям знайти одне одного. Платформа дає змогу волонтерам знайти можливості творити добро, розвиватись та змінювати світ, а неприбутковим організаціям дарує шанс знайти надійних волонтерів для спільної роботи й налагоджує комунікацію між ними.

Дана платформа має такі напрямки волонтерства:

- Потреби захисників у речах
- Автоволонтерство
- Допомога захисникам
- Донорство крові
- Фінансова допомога захисникам
- Кібер-атаки та ІТ-допомога
- Потреба у ліках
- Допомога біженцям
- Міжнародна адвокація
- Допомога на кухні
- Надання житла ВПО
- Допомога тваринам.

4. AISEC

АІЕSEC – це глобальна платформа для молодих людей, щоб досліджувати та розвивати свій лідерський потенціал. Ми є безпартійною, незалежною, неприбутковою організацією, яку керують студенти та нещодавні випускники вищих навчальних закладів. Її членів цікавлять світові проблеми, лідерство та менеджмент. АІЕSEC не дискримінує за ознакою статі, сексуальної орієнтації, інвалідності, віросповідання, релігії, а також за національним, етнічним або соціальним походженням.

З моменту свого заснування ми залучили та розвивали понад 1 000 000 молодих людей, які пройшли досвід АІЕSEC. Вплив нашої організації можна побачити через наших випускників, які представляють бізнес, НУО та світових лідерів, у тому числі одного лауреата Нобелівської премії миру Мартті Ахтісаарі з Фінляндії.

Організація АІЕSEC надає можливість стати учасником міжнародних стажувань у таких напрямках:

Global Volunteer - це волонтерський досвід за кордоном, який дає змогу працювати над проектами, що допомагають розв'язувати соціальні проблеми. Завдяки цим проектам, посилюється співпраця між людьми, а також створюється стабільне та здорове майбутнє. Тривалість волонтерського стажування - 6 тижнів.

Global Talent – це професійні оплачувані стажування від 3 до 12 місяців для людей віком від 21 до 30 років, що дозволяють покращити професійні навички та кар'єру в іноземному оточенні за кордоном.

Global Teacher - це професійні оплачувані стажування від 3 до 12 місяців для людей віком від 21 до 30 років, які спрямовані на педагогічну діяльність в іноземному оточенні за кордоном.

5. The International Volunteer Programs Association (IVPA)

Міжнародна асоціація волонтерських програм (IVPA) є некомерційною асоціацією, яка займається просуванням обізнаності та доступом до якісних програм волонтерства за кордоном.

IVPA дотримується стандартів передового досвіду у сфері міжнародного волонтерства, а організації-члени IVPA повинні дотримуватися Принципів і практики IVPA як керівних принципів правильного програмування, а також відповідати суворим критеріям членства.

IVPA є асоціацією організацій, які відправляють волонтерів, але не організовує і не проводить власні програми волонтерів.

Люди різного віку, походження, рівня доходів і здібностей вирішили витратити від двох тижнів до трьох років свого життя, займаючись волонтерською діяльністю в багатьох різних посадах у проектах по всьому світу. Деякі приклади проектів, які ви можете очікувати знайти на веб-сайті IVPA, включають:

- Будівництво школи чи поліклініки
- Сприяння охороні здоров'я в сільських селах
- Робота з жіночим кооперативом
- Практика сталого сільського господарства
- Викладання англійської мови
- Захист місць проживання морських черепах
- Приєднання до архітектурних розкопок
- Допомога в ремонті замку чи монастиря
- Розвиток малого бізнесу
- Підтримка зусиль у сфері прав людини
- ...можливості безмежні!

Чому варто подумати про волонтерство за кордоном? Існує незліченна кількість причин, чому тисячі людей щороку працюють волонтерами за

кордоном. Ви можете почати з бажання подорожувати, вивчати нову мову або знайомитися з новими людьми. Займаючись волонтерством, ви також матимете можливість допомогти тим, хто працює над покращенням життя у своїх громадах. Завдяки щоденній роботі та взаємодії з членами місцевої громади ви краще зрозумієте культуру, а також проблеми, які впливають на цю частину світу. Ви також дізнаєтеся багато про себе, коли візьмете на себе виклик жити та працювати в абсолютно новому середовищі.

При аналізі організацій, було створено перелік питань, за якими здійснювався пошук, а саме:

1. Як в умовах COVID-19 почали працювати волонтери, що раніше займались офлайн допомогою?
2. Які сфери реалізації допомоги зазнали спаду/ унеможливились/ стабільно функціонують?
3. Які нові онлайн програми волонтерства вводять організації для нормального функціонування?
4. На які групи населення розрахована діяльність благодійних організацій?
5. Проблеми які вирішує волонтерська організація?

Як виявилось завдяки дослідженню, робота волонтерських організацій із появою пандемії набула спрощеного вигляду завдяки проведенню різних онлайн освітніх/ громадських та інших проєктів. Також дистанційний формат дав змогу зекономити час на пересування, полегшити комунікацію та збільшити час на реалізацію основних напрямів діяльності.

З переглянутих волонтерських організацій більшість засвідчили появу нових можливостей та відкриття нових напрямів, форм роботи. Онлайн робота відкриває для волонтерів такі переваги як: охоплення більшої кількості спеціалістів для залучення у волонтери; широкий асортимент ресурсів для

допомоги онлайн; навчання організацій співпрацювати із органами держадміністрацій та іншими організаціями для спільного створення проєктів.

Також, можна визначити, що найбільшого ураження зазнала сфера роботи з безхатніми тваринами та людьми, що стало неможливим до здійснення навіть через онлайн формат. Унеможливилось проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища та переформатувалось в дистанційні зустрічі лише задля освітнього інформування. Схожа ситуація із проведенням заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових громадських заходів. Стало очевидним, що у зв'язку з карантинном змінилося волонтерство, яке передбачає прямий контакт з отримувачем послуг, тому волонтери змушені припинити надання послуг.

На прикладі проєкту «Мій телефонний друг» Української волонтерської служби можна проаналізувати як волонтерам вдалось змінити формат допомоги особами з інвалідністю, самотнім, літнім людям та іншими персонами, які через свої особливості (фізичні і матеріальні) потребують підтримки та допомоги на онлайн режим [38].

Протягом карантинних обмежень у будь-якої свідомої особи, що бажала долучитись до проєкту була можливість щотижня телефонувати самотнім стареньким, людям з інвалідністю, батькам-одинакам та усім, хто опинився на самоті й потребував підтримки. Майже 40% телефонних волонтерів – підлітки віком 13-18 років, які готові у вільний час підтримувати свого телефонного друга. Наразі проєкт нараховує понад 600 осіб, що потребують підтримки з усієї України та які беруть участь у програмі телефонного волонтерства. Близько 10% учасників – це люди з інвалідністю. Найбільше осіб було зареєстровано з Києва, Одеси, Львова, Харкова та Запоріжжя.

Серед волонтерських рухів, які все ж продовжили діяльність, стало звичним введення додаткових заходів безпеки (захисні маски/респіратори,

використання антисептичних засобів, дотримання дистанції, припинення проведення масових заходів).

Отже, проведення емпіричного дослідження дозволяє виділити кілька ключових змін, яких зазнала діяльність волонтерських організацій:

- зміна форми роботи;
- перехід у дистанційний формат роботи;
- відстрочення реалізації проєктів на майбутнє;
- зменшення кількості залучених волонтерів.

Зрозуміло, що у всіх випадках були присутні певні труднощі, які хоч і тимчасово, але внесли корективи у звичну роботу.

Зрозуміло, що результати дослідження є типовими і схожими із деякими даними подібних досліджень робіт соціальних організацій в умовах пандемії. Зокрема, проблематика діяльності волонтерського руху зумовлюється в:

- потребі закупівлі гігієнічних засобів;
- труднощах з пересуванням робітників у приміщення для роботи;
- труднощах при здійсненні доставок;
- обмеження надання соціальних послуг у закладах.

При аналізі роботи організацій біло виявлено зміна форм комунікації в період карантину через обмеження прямого спілкування. Організаційні зміни (ті, що вимагають перебудови системи комунікацій), зазвичай, тривають довго, однак екстраординарна пандемічна ситуація вимагала від благодійних організацій швидшої реакції та стимулювала організації активно розвивати нові моделі та впроваджувати інструменти дистанційної комунікації.

Для аналізу існуючих онлайн ініціатив я обрала Українську Волонтерську Службу, яка пропонує декілька напрямів онлайн волонтерства під час пандемії, а саме [51]:

- 1 Медіа. Допомога у написанні статей та матеріалів про волонтерство, переклад курсів (для Khan Academy) виступів (TED) статей і матеріалів,
- 2 Волонтер онлайн з UN Volunteers. Волонтер через платформу ООН, організації самі звертаються за допомогою, у пошуках волонтера;
- 3 Модерування волонтерських чатів;
- 4 Створення бази туристичних шляхів та місць.

Отже, висновком дослідження може слугувати твердження, що більшість організацій знайшли нові перспективи розвитку та створили нові можливості залучення людей, переформатувавши свою діяльність. Загалом, пандемія COVID-19 стала поштовхом до все більшого інформування людей про можливість волонтерити. Ініціативи волонтерського руху, що розквітнули на фоні пандемії є результатом її позитивного впливу на світ та Україну окремо. Існування онлайн волонтерства не було настільки популяризованим в країні перед пандемією. Наразі, можна зазначити, що все більше молоді залучаються до нових проєктів, що пояснюється їх більшою зацікавленістю у віртуальному світі. Із розповсюдженістю волонтерства в Інтернеті, воно стане все більш популярним в реальному світі. Надалі результати дослідження можуть бути використані для розробки нових благодійних проєктів, реалізації тренінгів та інших заходів.

2.3 Створення нових волонтерських онлайн ініціатив на тлі пандемії COVID-19

Було створено безліч нових організації допомоги під час пандемії.

Громадські діячі в Черкасах звернулись до голови ОДА за інформаційною підтримкою, щоб надрукувати інформаційні плакати з номером гарячої лінії проєкту. За створеним списком людей, хто потребує постійної допомоги, місцева

влада в громадах надавала транспорт, задіяли пожежників, надзвичайників, патрульну поліцію.

Основою для дослідження волонтерства під час інфекції стала Волонтерська Платформа – це онлайн-портал, який збирає можливості волонтерства з усієї України та допомагає однодумцям знайти одне одного [14]. На ній кожен може знайти можливості роботи волонтером, розвиватись та змінювати світ, а для неприбуткових організацій це можливість знайти надійних людей для спільної роботи й налагоджує комунікацію між ними. Волонтерська Платформа від початку пандемії додала напрям боротьби з поширенням COVID-19 та подолання його наслідків.

Важливо було надавати інформаційну та психологічну підтримку. «Життєлюб» разом з VoxUkraine розробляють та доставляють пенсіонерам друковану газету про COVID-19 разом з продуктовими пакетами фонду «Життєлюб». Ця газета містить актуальну наукову інформацію та статистику, написану доступною мовою, позитивних новин та корисних порад.

Проєкт «Мій Телефонний друг», що був запущений Українською Волонтерською Службою спільно з Дитячим фондом ООН (UNICEF Ukraine) став проєктом для підтримки людей, які під-час карантину опинилися на самоті [38]. Автори відмітили, що є люди, які роками живуть у такому «карантинному» режимі» це люди з інвалідністю, літні люди, батьки одинаки. Тому кожен, хто потребує підтримки, може звернутися зателефонувати на гарячу лінію і залишити запит про бажання взяти участь у проєкті. Волонтер, що буде підібраний, має змогу розмовляти із людиною декілька разів на тиждень.

На сайті спец-проєкту «Психея» від громадської організації «Arc.UA» (розповідають про психічні розлади та піднімають актуальні питання щодо турботи про своє ментальне здоров'я) з початком пандемії виклали інформацію

й про те, як подбати про свій психологічний стан у цей час. Статті написані разом із фахівцями ментального здоров'я [39].

Babysitter – це платформа, що створена у Києві для допомоги медикам. Волонтери пропонують доглянути за дітьми лікарів (онлайн або при необхідності офлайн), поки робітники в лікарні [41]. В обов'язки волонтера входить читати дітям книги, допомагати з домашнім завданням, пояснювати, як розігріти обід, нагадувати про побутові речі, гратися тощо.

Ще одна безкоштовна інтернет-платформа з психологічної допомоги під назвою «Розкажи мені» запусив Інститут когнітивного моделювання у співпраці з Міністерством охорони здоров'я та Червоним Хрестом [40]. Проєкт покликаний допомогти всім, хто потребує отримати консультацію від фахівця з приводу психологічної допомоги у зв'язку з поширенням COVID-19.

Допомога малозахищеним верствам населення була основною задачею, що ставили волонтери під час роботи. Карантин та пов'язаний з ним економічний спад ще більше посилив соціальну нерівність в усьому світі. Особливо вразливими є категорії людей: бездомні, люди з інвалідністю, самотні люди, багатодітні сім'ї. На такі виклики оперативно відреагували як всеукраїнські громадські організації, так і місцеві активісти у громадах.

В Україні почали розвиватися волонтерські мережі, що об'єднали з різних міст та різного віку волонтерів. Volunteer Community – це наймасовіша організація, що об'єднує більш ніж 5000 волонтерів з 21 міста України. Наразі волонтерські та благодійні організації професійно розвинулися і пропонують програми в яких передбачені різні етапи роботи з кожним волонтером індивідуально.

Етапи навчання поділяються на декілька частин:

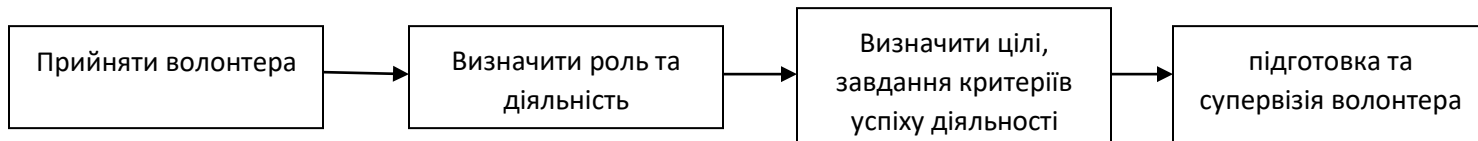

Рис 2.2 Етапи роботи з волонтером

Сайт «По той бік пандемії» спрямував всю свою волонтерську діяльність на перевірку інформації та спростування фейків про коронавірус. Користуючись статтями SupportMe, де зазначено поради експертів, волонтери всесвітньо поширювали висновки фактчекерів. Щоб проаналізувати рівень волонтерства у світі під час пандемії було розглянуто світовий індекс благодійності за 2020 рік та порівняв його із попередніми роками [1].

Варто зазначити, що тепер волонтерство це не виключно альтруїстичний намір волевиявлення, частіше воно розглядається, як засіб для розвитку, соціалізації, позиціювання, впливу та отримання нових знань, знайомств та навичок.

Опитування волонтерів – це анкета, в якій учасників запитують про враження від волонтерської діяльності у Вашій організації. Ви можете розіслати його незабаром після того, як учасники попрацювали з Вами на добровільних засадах, щоб отримати оперативний відгук, і поширити результати у Вашому колективі, щоб усі його члени могли зробити свій внесок у покращення умов волонтерства.

Отже, навіщо можна використати опитування волонтерів? Таке опитування дозволить Вам дізнатися, чи подобається волонтерам працювати у Вашій організації та чи є у них пропозиції щодо покращення. Чи вважають вони корисними заняття з навчання волонтерів? Чи хороші у них стосунки зі штатними працівниками? Скільки годин на місяць вони працюють волонтерами? За

допомогою цих відгуків Ви можете покращити свої програми та залучити більше волонтерів.

Як тільки Ви будете готові зібрати відгуки, використовуйте наш шаблон опитування волонтерів, щоб поставити правильні запитання. Для створення опитування з використанням шаблону опитування волонтерів просто зареєструйтесь або увійдіть до свого облікового запису SurveyMonkey. Ви можете вибрати шаблон, коли почнете створювати опитування. І пам'ятайте, що Ви завжди можете доопрацювати наше опитування волонтерів, якщо хочете дізнатися про щось докладніше.

АНКЕТУВАННЯ

1. Який вплив, на вашу думку, мала ваша волонтерська робота
 1. Величезний вплив
 2. Великий вплив
 3. Помірний вплив
 4. Невеликий вплив
 5. Взагалі ніякого впливу
2. Наскільки зручними були навчання волонтерів у нашій організації?
 1. Надзвичайно зручно
 2. Дуже зручно
 3. Дещо зручно
 4. Не так зручно
 5. Зовсім не зручно
3. Наскільки корисними були навчання волонтерів у нашій організації?
 1. Надзвичайно корисний
 2. Дуже корисний
 3. Дещо корисно

4. Не так корисно
5. Зовсім не корисно

4. Наскільки легко було порозумітися з іншими волонтерами цієї організації?

1. Надзвичайно легко
2. Дуже легко
3. Трохи легко
4. Не так просто
5. Зовсім не легко

5. Наскільки доброзичливий персонал нашої організації?

1. Надзвичайно дружній
2. Дуже дружньо
3. Трохи дружелюбно
4. Не так дружелюбно
5. Зовсім не дружелюбно

6. Яку цінність викликав у вас ваш волонтерський керівник?

1. Надзвичайно цінується
2. Дуже цінується
3. Дещо оцінено
4. Не так цінується
5. Зовсім не цінується

7. Загалом, чи були ви задоволені чи незадоволені своїм волонтерським досвідом у нашій організації?

1. Дуже задоволений
2. Задоволений
3. Ні задоволений, ні незадоволений

4. Незадоволений
5. Дуже незадоволений

8. Наскільки ймовірно, що ви продовжите волонтерство в нашій організації в майбутньому?

1. Вкрай ймовірно
2. Ймовірно
3. Дещо ймовірно
4. Не так імовірно
5. Зовсім не ймовірно

9. Скільки приблизно годин ви працюєте волонтером у типовому місяці?

10. Наскільки ймовірно, що ви порекомендуєте цю організацію своєму другові чи колезі?

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

11. Як ви ставитесь до онлайн волонтерства?

1. Позитивно
2. Нейтрально
3. Негативно

12. Чи берете ви участь у волонтерських онлайн ініціативах та проектах

1. Так
2. Ні

Отже, кращим напрямом розвитку онлайн волонтерства є перспектива оптимізації та його розширення можливостей. Можу зазначити, що пандемія виокремила дистанційне волонтерство не лише як необхідність пристосування до нових вимог, але і як бонус у вигляді нового формату. Саме е-волонтерство дозволить підняти процес популяризації волонтерського руху в Україні на новий рівень із залученням великої кількості спеціалістів із різними можливостями.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Отже, при визначенні головних форм та засоби волонтерства, що почали впроваджуватись з початком карантину стає зрозуміло, що волонтерство в Україні не припинялось із появою інфекційної хвороби, а лише набуло нових.

Різні міста та регіони знаходили способи допомагати людям, об'єднувати організації задля спільної боротьби із пандемією. У нашій країні існує давня традиція суспільної праці, взаємодопомоги, піклування про ближнього.

Для України, як і для всього світу, протягом карантину волонтерство стало необхідним із різних причин. По-перше, як це ефективний спосіб вирішувати складні проблеми окремої людини, суспільства та довілля, які часто виникають на ґрунті недостатньої турботи про суспільне благо. По-друге, воно приносить у соціальну сферу нові, як правило, творчі та сміливі ідеї щодо вирішення найгостріших і найскладніших проблем. По-третє, волонтерство – це спосіб, за допомогою якого кожний представник суспільства може брати участь у покращенні якості життя.

Надзвичайно потужний поштовх розвитку волонтерського руху в Україні надала пандемія COVID-19. Хоч і раніше багато людей за власною ініціативою надавали допомогу, тих хто цього потребує (безоплатно обігрівали, годували та лікували). Цей рух справді став надзвичайно масовим і поступово організувався в низку волонтерських рухів, що стали яскравим прикладом високого рівня громадянської свідомості українців та їхньої здатності ефективно самоорганізовуватися. Хоч значна частина волонтерських організацій були змушені припинити свою діяльність, але багато з них змінювали повністю структуру організації і починали нову справу, актуальну та дозволена під час пандемії, (напр. підтримка людей на відстані за допомогою телефонних розмов). Керівники найбільших благодійних об'єднань визнали, що складнощі та

обмеження, які внесла пандемія, дійсно змінили діяльність організацій. Але всі зазначили, що робота продовжується і їм вдалося підлаштуватись під нові умови.

Очевидно, що у зв'язку з карантинном змінилося волонтерство, яке передбачає прямий контакт з отримувачем послуг, проте організації змогли ввести додаткові заходи безпеки і все ж продовжують діяльність. Набули більшого поширення формат дистанційної роботи та Е-волонтерство в карантинних умовах, ніж у попередні роки. В усіх сферах, де це можливо, об'єднання мали змогу перевести частково роботу у віддалений формат.

Надзвичайні ситуації суттєво впливають на благополуччя людини, родини, громади, особливо це стосується незахищених верств населення. Люди сприймають таку ситуацію по-різному. Саме тому одним із пріоритетів втручання в умовах надзвичайних ситуацій є захист і поліпшення психічного здоров'я людей, а також підтримка їхнього психосоціального благополуччя. Волонтерські організації для яких змінилась форма роботи із запровадженням карантинних обмежень спочатку перейшли у дистанційний формат роботи. Також намагались відстрочити реалізацію проектів на майбутнє та зменшили кількості залучених волонтерів.

Скрутна ситуація як введення карантинного режиму в країні надзвичайно важко сприйнялась незахищеними верствами населення. Саме складна ситуація стає поштовхом для організацій виявляти здібність до адаптації в нових умовах, змінивши формат роботи. Проведені мною дослідження дали розуміння, що COVID-19 позитивно вплинуло на населення, з боку залучення нових ініціатив. Форма стати волонтером набула спрощеного варіанту, адже тепер не потрібно виконувати фізичну роботу, достатньо розумітись у певній сфері і мати декілька вільних годин особистого часу. Надзвичайна ситуація, що могла набрати жахливих обертів, змінила формат роботи волонтерів, тим самим надаючи можливість залучити все більше свідомих, здібних та безкорисних українців.

РОЗДІЛ III. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ОНЛАЙН ВОЛОНТЕРСТВА ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ У СВІТІ

3.1 Проблеми розвитку онлайн волонтерства у світі

Український волонтерський рух – тема неоднозначна і подекуди суперечлива. Він породжує беззаперечно позитивні, і певні негативні явища.

Серед негативної практики розвитку масштабів волонтерства в світі відмічають:

1. Поширення зловживання волонтерським статусом;
2. Подекуди непрозора бухгалтерія;
3. Збір коштів псевдо волонтерами;
4. Таємний перепродаж волонтерської допомоги і непоодинокі факти її зникнення, привласнення (особливо дорого вартісної продукції);
5. Фіксація фактів неналежного (байдужого) ставлення окремих осіб до привезеної волонтерами допомоги;

Певна частина цих негативних явищ була характерною для початкового періоду поширення інфекції, але згодом мінімізувалася, інші з'явилися пізніше.

Правила стягування податків з витрат, що відшкодовуються це одна із серйозних перешкод до волонтерства. Міжнародні експерти прийшли до єдиної думки, що волонтери мають право на відшкодування всіх розумних витрат, які понесені ними в процесі волонтерської діяльності. Проте, Швейцарії, Бельгії, Македонії відшкодування витрат волонтерам оподатковується (від них звільнено лише відшкодування витрат найнятим робітникам). Таким чином, створюється серйозна перешкода залученню населення до волонтерського руху [26, с 75].

Окрема проблема при дослідженні волонтерського руху перебуває у площині законодавства і має також кілька різних напрямів. Значна частина

об'єднань працює фактично напівлегально, навіть нелегально. За роки урядом робилися певні спроби впорядкувати деякі питання, зокрема, обіг коштів у волонтерському середовищі, що викликало неоднозначну реакцію волонтерських активістів.

Віртуальне волонтерство має як переваги, так і недоліки. Зокрема, дослідження ставлення дорослих до віртуального волонтерства під час пандемії COVID-19 засвідчує, що в програмах віртуального репетиторства окремої уваги потребує питання особливостей залучення людей похилого віку, врахування попереднього досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій та можливі труднощі зі встановленням зв'язку викладачів зі своїми учнями в Інтернеті.

Низка проблем, що зумовлена карантинними обмежувальними заходами:

- Неможливість організувати діяльність, яка передбачає прямий контакт,
- Потреба в забезпеченні засобами індивідуального захисту,
- Зменшення кількості залучених волонтерів, в
- Відмова від проведення деяких заходів, або відкладення їх реалізації на невизначений час),
- Позитивні зрушення в діяльності організацій, що зумовлена карантинними обмежувальними заходами:
- Поява нових напрямків та можливостей в реалізації волонтерської діяльності;
- Перекваліфікація організацій
- Створення нових об'єднань сумісно з благодійними і комерційними організаціями

Так як волонтерство це широке поняття, що значно ускладнює порівняння між дослідженнями. Не менш важливим, ніж мотиви волонтерської діяльності, є

визначення демотивуючих факторів щодо участі населення у волонтерській діяльності.

За результатами дослідження, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, основними причинами відмови від участі у волонтерській діяльності громадян країни є такі:

- 1) 37,0% не знають про можливості онлайн-допомоги;
- 2) 30,7 % перекидають відповідальність на державні органи;
- 3) 11,6% не вбачають в цьому сенсу;
- 4) 9,8% не знають, як саме можна допомогти ;
- 5) 8% не змогли визначитися з відповіддю.

Початок березня 2020-го: про COVID-19 Україна та світ опиняються в жорсткому карантині. У цей період з'являється чимало ініціативних груп, що розуміють важливість боротьби з епідемією тому що вона буде набагато повільнішою, потребуватиме більшої ціни та зусиль.

3.2 Перспективи роботи нових форм онлайн волонтерства під час пандемії

Слід відмітити, що пандемічна криза, певною мірою, виконала функцію індикатора спроможності громадянського суспільства, оголила слабкі сторони розвитку неурядового сектору та виявила недоліки державно-громадської взаємодії. З цього випливає твердження, що провідним напрямом діяльності українських волонтерських організацій залишається надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах. COVID-19 не є окремим напрямком діяльності, його включають у спектр таких життєвих обставин, що змушують людей шукати допомоги.

Перспективою розвитку волонтерського руху онлайн здебільшого беруть участь організації, які займаються захистом прав людини та наданням безоплатної правової допомоги, охороною навколишнього природного середовища і волонтерством у сфері освіти.

Екстраординарна пандемічна ситуація, що потребувала невідкладного реагування призвела до перебудови системи комунікацій, що в Україні тривала роками. Однак це стимулювало організувати та активно розвивати все нові моделі і впроваджувати інструменти дистанційної комунікації. Розвиток е-волонтерства (волонтерська діяльність, що здійснюється через мережу) та пов'язаних з дистанційними формами спілкування волонтерські проекти і програми можна вважати позитивною стороною досвіду, отриманого під час обмежувальних карантинних заходів, викликаних карантинном.

Тепер люди із різних галузей професію мають змогу виконувати найрізноманітніші завдання: переклад, моніторинг, редагування або написання статей, створення графічних об'єктів, монтаж відео тощо.

Водночас, такі зміни пов'язані з ризиками підвищеного комунікативного навантаження на працівників, потребою у створенні для них систем навчання та підтримки. «Цифровізація волонтерської роботи відбувається вже давно, а нинішня криза лише прискорила її, породивши ряд нових проблем, таких як «цифрове вигорання» [5].

Згідно з дослідженням U-Report, станом на серпень 2020 року 57% респондентів сказали, що їхня волонтерська діяльність не змінилася через карантин, але 17% повідомили про зниження активності, а 20% повідомили, що люди перестали працювати разом. Насправді віртуальне (онлайн, електронне волонтерство) волонтерство за нових умов стає звичним. У той же час під час пандемії оцифровка мала парадоксальний характер як підтримки функції ІКТ у неприбуткових організаціях, так і подальшого розширення цифрового розриву,

особливо серед уразливих та маргіналізованих груп населення (Башева та Єрмолаєва, 2020).

У той же час більше половини офіційно зареєстрованих волонтерських організацій не доступні на карантині, що також є цікавим результатом дослідження, оскільки це може свідчити про загальний низький рівень цифровізації українських волонтерських організацій та відсутність альтернативних каналів доступу. спілкуватися з громадськістю та спілкуванням з її бенефіціарами. Нарешті, епідемічна криза стала певною мірою ознакою спроможності громадянського суспільства і навіть його існування, викриваючи слабкі сторони недержавного сектору та недоліки громадської співпраці.

Варто також зазначити, що високий відсоток організацій, орієнтованих на одужання в «докарантинній формі», можна пояснити переважаючим ставленням до ситуацій пандемії COVID-19, а саме термінових, неочікуваних та короткострокових, що призводять до одужання раніше. катастрофічна подія Прагнення та особиста внутрішня рівновага.

Волонтерських рух під час пандемії відкриває для молоді такі перспективи:

Таблиця 3.1 Перспективи онлайн-волонтерства

Можливість	Перспектива
Навчання	Отримання нових знань шляхом спілкування із волонтерськими організаціями. Участь у розробці проєктів, залученню нових волонтерів, робота у різних сферах діяльності.
Впливовість	Проєкти, що можуть об'єднати від 20 до 500 людей і мають вплив на тих осіб, що потребують допомоги, а також світ навкруги. Спільна співпраця об'єднує людей із різних країн на онлайн зустрічах, конференціях тощо.

Досвід роботи	Досвід волонтерства з міжнародними спільнотами і відомими брендами, можливість стажування у різних організаціях.
---------------	--

Проаналізувавши декілька організацій, що змінили формат роботи, можна зробити висновок, що залучаючи до своїх рядів нових волонтерів здебільшого їх аудиторія-молодь. Для студентів чи осіб, що не знайшли призначення життя волонтерити дистанційно – це найкраща можливість не лише допомагати, а й торкатись розуміння себе у світі. Багато установ не приймають на роботу без практичних навичок, тому волонтерити і розвиватись в молодому віці, як альтернатива робочої практики.

Також є перспектива бути е-волонтером за наймом, це працівники і підприємці, які мають досвід волонтерства та люди, які ще не мали змоги або часу цим займатися.

Таблиця 3.2 Класифікація е-волонтерів

Вид	Характеристика
За організатором	Формальне волонтерство – під керівництвом неурядових організацій що співпрацюють з волонтерами.
	Неформальне волонтерство – під керівництвом неофіційних груп, у формі ініціатив місцевого значення.
За відносинами між організаторами та волонтерами і типами співпраці	Пряме е-волонтерство (договір про волонтерську співпрацю)
	Громадське (проекти, залученні робітників-добровольців)

За цілями проекту	Збір коштів від суспільства, електронні пожертви
	Краудсорсинг
	Громадська журналістика (виконується непрофесіоналами)
	Дистанційне навчання
	Створення загальних ресурсів знань.
	Картографія (розповсюдження у вигляді карти для ілюстрації проблеми, явища або об'єктів)
За кількістю витраченого часу	Мікрволонтерство (декілька хвилин або годин на завдання)
	Тривале е-волонтерство: оновлення веб-сторінки, ведення профілів у соціальних мережах.
За характером е-волонтерства	Постійне: співпраця триває довше і складається з завершення тривалих чітко визначених завдань
	Циклічне: повторюється через певні інтервали часу
	На проектній основі: короткострокові «дії», спрямовані на залучення якомога більшої кількості людей

Е-волонтери за наймом можуть займатись:

- підготовкою онлайн курсів та семінарів для різних цільових груп і різних галузей ;

- ведення щоденних справ ;
- маркетинг ;
- реклама ;
- пошук коштів;
- переклад ;
- переклад інформації на іноземну мову ;
- перекладають жаргону на більш прийнятну мову ;
- створення та організація безкоштовних онлайн-консультацій;
- коментують обговорення та сайти зі спеціальної тематики;
- сповіщають, стають представниками кампанії.

Волонтери за наймом та індивідуальні волонтери здійснюють тривалу співпрацю. Експертне е-волонтерство за наймом частіше приймає форму ініціатив на основі досвіду, які дозволяють волонтерам вносити свій вклад у розвиток суспільства шляхом обміну своїми знаннями та досвідом [30].

Українська волонтерська Служба пропонує пройти курс у школі волонтерства [51] для набуття практичних знань, нового досвіду, знайомств та вражень. Завдяки навчанню, людина, що бажає онлайн волонтерити отримує змогу :

- Познайомитись з волонтерами та змінотворцями з різних міст України;
- Дізнатись більше про ефективне вирішення соціальних проблем;
- Зламати власні стереотипи про волонтерство;
- Спробувати поволонтерити з місцевими організаціями;
- Обрати сферу волонтерства та організацію, що підходить кожному індивідуально;
- Допомогати після завершення Школи, підтримуючи зв'язок з однодумцями.

Отже, є перспективи бути Е-волонтером в будь-якому вигляді. Всі, хто бажає взяти участь може знайти багато спеціально призначених можливостей. Люди з щільними графіками можуть обрати невеликі доручення, у той час як експерти можуть брати участь в проектах дистанційного навчання і допомагати з електронною благодійністю.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ ІІІ

Отже, проаналізувавши певну кількість нових онлайн організацій, що були утворені на тлі пандемії COVID-19 зрозуміло, що волонтерська активність в Україні є не лише відповіддю на складні виклики, а це постійна практика. Лише так можна розраховувати на досягнення поставлених перед собою цілей в масштабах вулиці, району, міста і всієї держави. Багато в чому це і є становлення європейської України – країни відповідальних громадян. І цей рух до дієвої громади на всіх рівнях багато в чому починається саме з масової усвідомленої участі людей під час кризових ситуацій, їх об'єднаність та усвідомленість, оскільки саме від свідомого волонтерства до ефективного самоврядування і якості життя – один крок.

Досвід розвитку добровольчої діяльності надав світовій спільноті яскраві зразки громадської ініціативності й активності. Крім залучення такого важливого ресурсу як добровільна праця, громадські організації ініціюють участь різних груп населення в суспільному житті, об'єднують їх для вирішення проблем з якими наштотувались літні люди, молодь та незахищені верстви населення піж час карантину. Таким чином, можна дійти висновку, що ініціативність, як уміння висувати соціальну ініціативу і пропонувати план по її втіленню в реальне життя, є однією з головних чеснот волонтерської діяльності.

Громадянська активність нині як спосіб згуртованості, здебільшого проявляється чи у волонтерстві, чи в участі в різних політичних і соціальних проєктах протягом карантину онлайн, сприяла залученню все більш широких верств населення до процесів самоорганізації на місцевому рівні і відповідно сприятиме розвитку в Україні свідомої спільноти.

Визначення шляхів ефективного залучення соціальних ресурсів громадянського суспільства, потребує розробки відповідної стратегії залучення цих ресурсів для вирішення актуальних суспільних проблем (якщо ми маємо на увазі коронавірус- допомога і цей період тим, кому це потрібно), реалізація якої сприяла б розвитку громадянського суспільства та становленню демократії в Україні. Це потребує дослідження та осмислення розвитку волонтерства в Україні протягом останніх двох років, його рушійних сил, мотивів, проблем і перспектив.

Для більшого ознайомлення із можливостями залучитись до дистанційної допомоги під час пандемії потрібно переглянути пропозиції на сайті Української Волонтерської Служби.

Отже, як би парадоксально це не було, але саме така кризова ситуація як пандемія в Україні дозволила не лише деяким організаціям змінити форму та перспективи розвитку, а й сприяла утворенню все більш нових волонтерських рухів, що наразі прогресують.

ВИСНОВКИ

Отже, українське суспільство при початку пандемії заклало міцний фундамент, такий як волонтерство, щоб об'єднатися і стати поштовхом як для подолання кризи так і для побудови громадянського суспільства й розвитку країни.

Особливість волонтерського руху під час COVID-19 в світі і в Україні зокрема, полягає у тому, що найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська і студентська молодь. Це дає можливість молодим людям самостійно брати участь у подоланні світових питань і вирішувати соціальні проблеми сьогодення. Волонтерство посприяло благополуччю, особливо серед тих, у кого мало соціальних зв'язків. Розширюючи свої мережі через волонтерство, люди можуть відчувати себе частиною спільноти, особливо, коли бачити одне одного в живу стало неможливим. Онлайн-організації, що створили безліч платформ для підтримки, благодійності та допомоги дали можливість мільярдам людей врешті відновити соціальні зв'язки, що породжує довіру, спонукаючи людей відчувати себе в безпеці.

Потенційним способом покращення добробуту під час кризи може бути підвищення у людей відчуття власної «важливості» за допомогою волонтерства. Це може принести особливу користь літнім членам населення, дозволяючи їм встановити сильну соціальну роль і зв'язки. Але оскільки вони піддаються особливому ризику негативних наслідків зараження COVID-19, наразі волонтерство змінило свою форму дії, задля безпеки цієї групи населення.

Крім залучення такого важливого ресурсу як добровільна праця, громадські організації ініціюють участь різних груп населення в суспільному житті, об'єднують їх для вирішення проблем в конкретному соціумі, виховують соціальну відповідальність.

Було розглянуто декілька платформ волонтерського руху що діють дистанційно. Багато з них пропонують залишити на сайті вони свої оголошення і писати, чого кому бракує і що потрібно купити – від круп та консервів до масок та антисептиків. Можна фільтрувати оголошення за областю і допомогти тим, хто поруч.

Волонтерство можна визначити як будь-яку діяльність людини, яку вона здійснює з доброї волі, щоб допомагати іншим – безоплатно і без очікування будь-якої компенсації, і для якої людина залучає всі можливі ресурси, навички, знання та досвід волонтера для досягнення наміченого результату або мети.

Covid-19 став надзвичайною ситуацією ля всього світу (невідкладна ситуація, в якій присутні чіткі докази того, що сталася подія або низка подій, які спричиняють людські страждання або загрожують життю чи благополуччю людей, і для усунення яких відповідний уряд не має засобів). Це явна аномальна подія або серія подій, які спричиняють зміни в житті громади у виняткових масштабах.

Організації, які мають досвід роботи в надзвичайних ситуаціях, цінують тих волонтерів, хто:

- може залучитися до реагування на надзвичайні ситуації;
- виконує завдання, покладені координатором;
- розуміє серйозність ситуації та вміє працювати в команді в складних умовах.

Ступінь надзвичайної ситуації є ключовим фактором, який впливає на те, як і якою мірою будуть задіяні волонтери. Якщо спостерігати за ситуацією у світі, цей ступінь досягнув найвищого етапу, але волонтерському руху це не завадило просуватись вперед.

Отже, залучення волонтерів до дистанційної допомоги є успішною практикою в проєктах, які передбачають індивідуальну волонтерську роботу. Завданням фахівця з роботи з волонтерами є надання всіх необхідних матеріалів

для створення виробу, а також проведення онлайн-зустрічей для інструктування та підтримки волонтерів. Важливим аспектом у роботі з дистанційними волонтерами є регулярне онлайн-спілкування й висвітлення результатів роботи в соціальних мережах і серед волонтерів.

В даній роботі було досліджено основи здійснення волонтерства в онлайн форматі. В чому ми дійшли висновку, що зараз онлайн волонтерство є найбільш популярною формою волонтерства, адже виклики які постали перед світом останніми роками змусили людей перейти в режим онлайн роботи. Тим самим онлайн волонтерство є інформаційно та систематично покращеним.

Також ми досліджували форми та засоби волонтерства онлайн. З появою пандемії а також із воєнним часом волонтерство онлайн змінило свою специфіку роботи. Зараз воно почало орієнтуватись на більш вразливі категорії, психологічна допомога зараз не менш важлива як матеріальна. Із воєнним часом онлайн волонтерство в Україні набуло таких масштабів, яких ніколи ще не мало, адже волонтери захищають тил наших військових.

Також нами було досліджено діяльність 5-х волонтерських онлайн організацій. У висновку дослідження можна сказати, що загалом із війною та ковідом були створені нові організації, які працюють в онлайн режимі та координують роботу в гуманітарній, психологічній, матеріальній допомозі.

Перспективою подальших досліджень може стати визначення впливу онлайн волонтерства на мотивацію та втомлюваність волонтерів а також вплив війни на волонтерські організації в Україні та світі: як волонтери допомагають нашим військовим та біженцям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. CAF WORLD GIVING INDEX 2021 A global pandemic special report June 2021. URL: https://www.cafonline.org/
2. State of the World's Volunteerism Report – Transforming Governance. URL: http://www.volunteeractioncounts.org/SWVR2015-frame/21337%20-%20SWVR%20report%20-%20ENGLISH%20-%20web%201.pdf
3. The Centre for Evidence-Based Medicine. URL: https://www.cebm.net/covid-19/volunteering-during-the-covid-19-pandemic-what-are-the-potential-benefits-to-peoples-well-being/
4. Yesina N.O, Strelnikova O.O Development of the volunteer movement in Ukraine in a pandemic condition of covid-19: on the example of the Kharkiv region 2021.
5. Байдарова, О., Дюльгерова А., <i>Волонтерська діяльність в Україні в умовах пандемії COVID-19</i> 2020. № 3
6. Богатікова, М. Соціальна доставка, StopCovid та інші. <i>Як епідемія змінює волонтерський рух в Україні. Громадське Телебачення</i> 2020. URL: https://hromadske.ua/posts/socialna-dostavka-stopcovid-ta-inshi-yakepidemiya-zminyuue-volonterskij-ruh-v-ukrayini
7. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с.
8. Бондаренко А., Мальченко О., Ємшина К., Мукосєєва Л. Залучення та координація волонтерів посібник для тренерів та тренерок програми «Молодіжний працівник», Київ, 2021. 212с

9. Бондаренко З. П. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.05 / Київ, 2008. 20 с.
10. Бондаренко З.П., Журавель Т.В., Лях Т.Л. Менеджмент волонтерських груп від А до Я, Київ, 2012. 288 с.
11. Борецька Н. П., Крапівіна Г. О. <i>Сучасний стан і проблеми розвитку соціально-трудових відносин у добровольчестві</i> . Соціально-трудові відносини: теорія та практика Київ, 2010. С. 105–112.
12. Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. Київ, 1999. 112 с
13. Взаємодія держави і суспільства. URL: http://ispp.org.ua/bibl_6.htm
14. Волонтерська платформа для координації допомоги URL: https://platforma.volunteer.country/
15. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: Київ: НІСД, 2015. 36с. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/volonter-697e4.pdf
16. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf
17. Ворона В.В, Шульга М., Проблеми розвитку соціологічної теорії. <i>Соціальні процеси в Україні: наукові доповіді і повідомлення</i> Київ, 2004
18. Гаврилов Н.И. Конспект лекцій по социологии конфликта Учебное пособие для социологов. Донецк: ДонГУУ, 2007. 74 с.
19. Гаркавенко, З. Психосоціальна підтримка в умовах надзвичайних ситуацій: підхід резилієнс : навч.-метод. посіб. 2018. 93–95с

20. Гнатовський М. М., Короткий Т. Р., Хендель В. <i>Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів</i> . Одеса: Фенікс, 2015. 92 с.
21. Голуб В. Л. Державне визнання волонтерської діяльності як чинник розвитку взаємовідносин держави та суспільства <i>Теорія та практика державного управління</i> . 2014. № 4. С. 110-118
22. Горелов Д.М. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. Київ, 2015. 36 с.
23. Грига І., Брижовата О., Дума Л., Лисенко О. Досвід волонтерської роботи та напрями її вдосконалення <i>Соціальна робота в Україні: перші кроки</i> Київ, 2000. С. 145-173.
24. Дейчаківський М. Роль громадських організацій в Україні. Громада. 1995. № 3. С. 10-15.
25. Довідник з Е-волонтерства URL: https://www.sii.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/dowidnik-z-ewolontierstwa.pdf
26. Дружченко Т. Волонтерство в соціальній роботі : навчальний посібник Київ, 2006. 126 с
27. Загальна Декларація волонтерів. URL: http://www.volunteer.kiev.ua/pages/70-zagalna_deklaracya .
28. Закон України «Про волонтерську діяльність» підписаний Президентом України 19 квітня 2011 року N 3236-VI
29. Зверєва І.Д. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху 2001р. 552 с.
30. Інститут дослідження волонтерства. URL: http://www.ivr.org.uk .

31. Кацпровіч М., Боровецка Б. Довідник з е-волонтерства практичний посібник для осіб, установ та організацій, які хочуть використовувати нові технології та долучитися до віртуальної спільноти, щоб зробити свій внесок URL: https://www.e-wolontariat.pl/
32. Кравенс Д., Елліс С. Дж. Останній посібник з віртуального волонтерства, 2014, 210с.
33. Крапівіна Г. О. Людські ресурси та їх мотивація в добровольчестві. <i>Вісник Львівського інституту економіки і туризму Львів 2010. № 5. С. 117–123.</i>
34. Крутий О. <i>Риси української ментальності як фактор специфіки діалогу в системі державного управління 2005. №4. С. 346–353.</i>
35. Лях Т. Л. Історичні засади соціально-педагогічної діяльності волонтерів за кордоном <i>Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді: Зб. статей Київ, 22–23 берез. 2006 р. С. 61–70.</i>
36. Лях Т. <i>Планування залучення волонтерів як важливий компонент волонтерської програми Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. № 23. С. 206–213.</i>
37. Мазій І.В. <i>Історичні аспекти становлення волонтерської діяльності у соціальній та безпековій сфері в світі та Україні 2015 р. № 10</i>
38. Мій телефонний друг URL: https://befriend.volunteer.country/
39. Онлайн платформа Психея URL: https://psychea.com.ua/
40. Онлайн платформа Розкажи мені URL: https://tellme.com.ua/
41. Онлайн платформа Школа Babysitter4U URL: http://www.babysitter4u.com.ua/shkola-babysitter4u/
42. Панькова О.В., Касперович О.Ю, Іщенко О.В., <i>Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів</i>

<p><i>громадянського суспільства: специфіка, проблеми та ISSN 1681-116X.</i> Український соціум. 2016. № 2(57)</p>
<p>43.Поляруш С. Волонтерський Рух: Світовий Досвід, Україна I Кіровоградщина Наукові Записки Кіровоград 2015 р. №22</p>
<p>44. Пояснювальна записка до проекту Закону України про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо перешкоджання волонтерській діяльності Апарат Верховної Ради України № 273д9/12022/59241 від 03.04.2022</p>
<p>45. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України 2013, № 25, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text</p>
<p>46.Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17.</p>
<p>47.Семенова Ю. Волонтерська діяльність з дітьми та молоддю в Україні URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe</p>
<p>48.Словник української мови: в 11 томах, 1970. URL: http://sum.in.ua/s/volonter</p>
<p>49.Голстоухова С.В. Перспективи вдосконалення змісту підготовки фахівців із соціальної роботи Соціальна робота в Україні: теорія і практика 2010. № 1—2. С. 98.</p>
<p>50.Тохтарьова І. Волонтерський рух в Україні: шляхи до розвитку громадянського суспільства як сфера соціальних відносин. <i>Теорія і практика державного управління і місцевого самоврядування</i> 2014. № 2. С 151-161</p>
<p>51.Українська Волонтерська Служба URL: https://volunteer.country/howto/pidbirka-online-volonterstva</p>

<p>52. Цюман Т.П. Лекційний курс «Соціально-психологічні основи волонтерської діяльності» URL: http://studentam.net.ua/content/viem/4246/114/</p>
<p>53. Чухрай М. Інституціалізація волонтерського руху в Україні: реалії та перспективи Соціологічні студії 2013. №1(2). С.104-108.</p>
<p>54. Шульга М.О. Волонтерство URL: http://www.isoc.com.ua/institute/shulga.php</p>
<p>55.Юрченко І. В. Становлення і розвиток волонтерського руху в Україні <i>Проблеми розвитку соціологічної теорії. Соціальні процеси в Україні :</i> наукові доповіді і повідомлення IV Всеукраїнської соціологічної конференції (Київ, 21 травня 2004 року) Київ, 2004. 700 с</p>
<p>56.Януш М.П. Теоретичні засади розвитку волонтерського руху як форми самоорганізації населення. <i>Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології.</i> Вінниця, 2019. Ч. 1. С. 739-747.</p>